

GDPR

Behandling av personuppgifter för
forskningsändamål

Ulrika Harnesk
11 december 2017

Rätten till privatliv

Europakonventionen
om de mänskliga
rättigheterna

Svenska
grundlagar

EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna

Dataskyddsförordningen

Kompletterande dataskyddslag

**sektorsspecifik lagstiftning
s k registerförfattning**

Vad är nytt?

- En **förordning** gäller som **svensk lag**
  - Harmonisering innebär stopp för svenska "särlosningar" – förordningen gäller!
  - Missbruksregeln i 5 a § PUL försvinner
- **Stärkt ställning** för den registrerade
- **Ökat ansvar** för ansvariga och **biträden**

Dataskyddsförordningen - GDPR

- Förordning med viss direktivliknande karaktär
- Kompletterande nationella regler
- Ett förhandlingsdokument
- Dataskyddsstyrelsen skapar vägledning
- Domstolspraxis
- EU-domstolens praxis får ökad betydelse

Kompletterande utredningar

■ **Dataskyddsutredningen**

- Betänkande SOU 2017:39 – Ny dataskyddslag
Kompletterande bestämmelser till EU:s
dataskyddsförordning

■ **Forskningsdatautredningen**

- Delbetänkande SOU 2017:50 –
Personuppgiftsbehandling för forskningsändamål
- Promemoria – Personuppgiftsbehandling i
forskningsbibliotekens verksamhet
- Kvar att utreda – forskningsdatabaser m.m.

Artikel 5 –Grundläggande principer

- Laglighet, korrekthet (*fairly*) och öppenhet
- Ändamålsbegränsning
- Uppgiftsminimering
- Korrekthet (*accuracy*)
- Lagringsminimering
- Integritet och konfidentialitet
- Ansvarsskyldighet

Ansvarsskyldighet

- Den personuppgiftsansvarige ska **ansvara för** och kunna **visa** att principerna efterlevs – art 5.2
  - Ansvaret är förtydligat
  - Inte endast följa förordningen utan även **visa** att förordningen följs
  - **Personuppgiftsansvarig är oftast inte den enskilde forskaren**

Artikel 6 – Rättslig grund

- Samtycke
- Avtal
- Rättslig förpliktelse*
- Uppgift av allmänt intresse *
- Myndighetsutövning *
- Intresseavvägning (undantag myndigheter)

* Nationell reglering krävs och nationell anpassning tillåts

Samtycke

- Frivilligt, specifikt, informerat och otvetydigt
  - Samtycke ska vara klart och tydligt
  - Personuppgiftsansvarige ska visa att samtycke finns
-
- **Skäl 43** – För att säkerställa att samtycket lämnas frivilligt bör det **inte utgöra giltig rättslig grund** för behandling av personuppgifter i ett särskilt fall där det råder **betydande ojämlikhet** mellan den registrerade och den personuppgiftsansvarige, särskilt om den personuppgiftsansvarige är **en offentlig myndighet** och det därför **är osannolikt att samtycket har lämnats frivilligt** när det gäller alla förhållanden som denna särskilda situation omfattar.

Artikel 6 – Rättslig grund

- Samtycke
- Avtal
- Rättslig förpliktelse*
- Uppgift av allmänt intresse *
- Myndighetsutövning *
- Intresseavvägning (undantag myndigheter)

* Nationell reglering krävs, nationell anpassning tillåts

Artikel 6.3

- Den **grund** för behandlingen som avses i **punkt 1 c och e ska fastställas** i enlighet med
  - a) unionsrätten, eller
  - b) en medlemsstats **nationella rätt** som den personuppgiftsansvarige omfattas av.

[....]

- Unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt **ska** uppfylla ett mål av allmänt intresse och **vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas.**

Vad betyder kravet på att uppgiften ska vara fastställd i nationell rätt?

"Enligt vår bedömning innebär kravet på att grunden för behandlingen ska fastställas inte att det krävs en särskild reglering med anledning av dataskyddsförordningens ikraftträdande. Förekomsten av reglering avgör dock i vilken utsträckning personuppgiftsansvariga kan åberopa de rättsliga grunder som avses i leden c och e."

Ur SOU 2017:39 s. 111

Forskningsdatautredningens förslag

Forskningsdatalagen 6 §

”Personuppgifter får med stöd av artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen behandlas för forskningsändamål om behandlingen är nödvändig och proportionerlig för att utföra forskning av allmänt intresse. Forskning av allmänt intresse får utföras av statliga myndigheter, kommuner och landsting, andra juridiska personer och enskilda näringsidkare.”

Artikel 9.2 j - Känsliga personuppgifter

- **Principiellt förbud**
- Behandlingen är nödvändig för ...vetenskapliga eller historiska **forskningsändamål**... i enlighet med artikel 89.1, **på grundval av** ... medlemsstaternas **nationella rätt**,
- vilken ska **stå i proportion till det eftersträvade syftet**, vara förenligt med det väsentliga innehållet i **rätten till dataskydd**
- och innehålla **bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder** för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen.

Forskningsdatautredningens förslag

Forskningsdatalagen 11 § 1 st

”Känsliga personuppgifter får med stöd av artikel 9.2 j i dataskyddsförordningen behandlas om behandlingen är nödvändig för forskningsändamål och om behandlingen har godkänts enligt lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor (etikprövningslagen).”

Artikel 10 – Lagöverträdelser m.m.

- Små förändringar i GDPR
- Behandling får endast utföras "under kontroll av myndighet"
- Undantag kan ges även för andra i nationell rätt där lämpliga skyddsåtgärder fastställs

Forskningsdatautredningens förslag

Forskningsdatalagen 12 § 1 st

”Personuppgifter som rör fällande domar i brottmål, lagöverträdelser som innefattar brott eller straffprocessuella tvångsmedel får med stöd av artikel 10 i dataskyddsförordningen behandlas för forskningsändamål av andra än myndigheter om behandlingen är nödvändig för forskningsändamål och har godkänts enligt lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor (etikprövningslagen).”

Artikel 89.1 – Skyddsåtgärder

”Behandling för... vetenskapliga eller historiska forskningsändamål... ska **omfattas av lämpliga skyddsåtgärder** i enlighet med denna förordning för den registrerades rättigheter och friheter.

Skyddsåtgärderna ska säkerställa att tekniska och organisatoriska åtgärder har införts för att se till att särskilt principen om uppgiftsminimering iakttas. Dessa åtgärder får inbegripa **pseudonymisering**, under förutsättning att dessa ändamål ändå kan uppfyllas på detta sättet. När dessa ändamål kan uppfyllas genom vidare behandling av uppgifter som inte medger eller inte längre medger **identifiering** av de registrerade ska dessa ändamål uppfyllas på det sättet.”

Registrerades rättigheter

- Information och registerutdrag
- Rättelse och radering
- Begränsning av behandling
- Dataportabilitet
- Invändning mot behandling
- Motsätta sig automatiserad behandling

Möjligheter till begränsningar - dels genom undantag i förordningen dels genom undantag i nationell rätt

Forskningsdatautredningens förslag

Forskningsdatalagen 13 – 14 §§

”Den registrerades **rätt till rättelse** enligt artikel 16 i dataskyddsförordningen gäller inte för sådana personuppgifter som behandlats för forskningsändamål när personuppgifterna endast bevaras i syfte att dokumentera utförd forskning.”

”Den registrerade **rätt till begränsning av behandling** enligt artikel 18.1 a och d i dataskyddsförordningen gäller inte när uppgifter behandlas för forskningsändamål om utövandet av rätten medför att forskningen inte kan utföras, eller på ett avgörande sätt försenas eller försvåras.”

Skyldigheter för personuppgiftsansvariga

- Den personuppgiftsansvarige ska vidta åtgärder för att säkerställa att förordningen följs och för att kunna visa att förordningen följs
- Inbyggt dataskydd och dataskydd som standard
- Säkerhet vid behandling
- Anmälan av personuppgiftsincidenter
- Konsekvensbedömningar och förhandssamråd
- Register över behandlingar
- Utse dataskyddssombud

Vad händer om ni bryter mot reglerna?

- Datainspektionens verktyg
  - Tillsyn, föreläggande, varning och reprimand
  - Administrativa sanktionsavgifter – även för myndigheter enligt förslag
- Den registrerades egna möjligheter
  - Lämna in klagomål till Datainspektionen
  - Begära skadestånd

<http://www.datainspektionen.se/dataskyddsreformen/>

The screenshot shows the website of the Swedish Data Inspection Board (Datainspektionen). The page is titled "Introduktion till dataskyddsförordningen" (Introduction to the GDPR). The main content area features a video player with a woman speaking, and a text block titled "Grunderna i dataskyddsförordningen" (The reasons for the GDPR). The text explains that the regulation is based on the need to protect personal data and that it applies to all EU member states. The website also has a navigation menu with links to "START", "OM OSS", "FRÅGOR & SVAR", "LAGAR & REGLER", "DATASKYDDREFORMEN", "UTBILDNING", and "PRESS". There is a search bar and a language selector in the top right corner. A sidebar on the left contains a list of links related to the GDPR, such as "Introduktion till dataskyddsförordningen", "Förordningstexten", "Bakgrund", "När gäller dataskyddsförordningen?", "Principer för behandling av personuppgifter", "Laglig behandling av personuppgifter", "Särskilda personuppgifter", "De registrerades rättigheter", "Dataportabilitet", "Dataskyddsombud", "Anmäla personuppgiftsincident", "Konsekvensbedömningar", and "Sanktionsavgifter". A right sidebar features a banner for "2018 EU:s dataskyddreform" and links to "Förberedelse till dataskyddreformen" and "Förberedelse till dataskyddsförordningen".